

Gramatica Academiei - cumplit meșteșug de tâmpenie!

Domnule profesor ION COJA, v-ați eschivat până acum de la un comentariu asupra monumentalei Gramatici a limbii române scoasă de Academia Română în 2005. Un comentariu pe care nu numai eu vi l-am solicitat. De data aceasta, că se împlinesc 10 ani, v-ați decis să vorbiți.

Domnule, vorbești de parcă ar urma să merg la DNA să fac dezvăluiri complete... E greu și neplăcut să „dai” în colegi, mai ales când colegii sunt colege!... De aceea aș zice, mai înainte de orice, că mi-e foarte clar, din frunzăritul Gramaticii, că a fost un efort intelectual teribil pentru autori, mă rog, autoare! Toată stima! Muncă multă și migăloasă! O gramatică muncită rău!, ca să folosesc un superlativ mai recent intrat în uz!

Muncită, pentru un filolog, mai înseamnă și chinuită! Chinuită rău?!

Dumneata ai spus-o! Îmi dai voie să repet: o gramatică chinuită! Da, ai zis bine!

Am remarcat și eu că în colectivul de grămăticici care au scris ultima ediție a Gramaticii Academiei sunt numai doamne! Numai lingviste!

Una și una, însă!

Are vreo importanță acest detaliu?

Limbajul este, am mai spus-o la curs, în primul rând opera femeilor. De la mamă învățăm să vorbim, mai puțin de la tată!... De ce n-ar fi femeile mai pricepute la gramatică?!... Eu nu am în vedere autorul, ci textul, gramatica care ni se oferă! Penibilă, din păcate!... Deprimantă!... Nu-ți oferă nicio plăcere dacă încerci s-o citești!... Eu citesc cu plăcere dicționare și gramatici. Ale limbii latine, ale francezei și mai ales ale limbii române!... Este o plăcere aparte! Nu am resimțit-o nicio clipă atunci când, de mai multe ori, am încercat să citesc, să mă uit, de fapt, pe cele două „cărămizi”!... Absolut ilizibile! Sunt convins că niciun profesor de limba română nu folosește această gramatică la clasă și nici nu-și trimite elevii s-o citească!... Din păcate, nici manualele de limba română nu mai pot fi citite cu plăcere!

Care ar fi cauza sau cauzele?

Cauzele! Sunt mai multe și au acționat în același sens! Una din cauze a creat același efect în toate țările: mediocritatea, tot mai dominantă printre cercetători, printre grămăticici. Au apărut așa zise metode noi de cercetare a limbii care, în fapt, oferă cercetătorului mediocru posibilitatea de a mima cercetarea, de a face impresia că se află în căutarea adevărului. Îi oferă posibilitatea de a învăța mecanic câteva scheme, câțiva termeni, și apoi ține-te, nene, cum vor bate apa în piuă în zeci și sute de doctorate, în mii de articole, care de care mai inovative, dar numai sub aspectul terminologiei. E clasic diagnosticul: pe autorii fără idei îi recunoști după numărul mare de termeni așa zis științifici pe care îi inventează.

Vă referiți și la Gramatica Academiei? I-am auzit pe mulți colegi plângându-se că pe fiecare pagină au întâlnit o mulțime de termeni care nu au mai apărut în alte gramatici! Mă întreb dacă autorii înșiși ar putea explica terminologia din capitolele semnate de ceilalți colegi!

Din păcate, în facultate, iar mai nou și în manualele școlare, studiul limbii române a fost înlocuit cu studiul feluritelor metode și modele de analiză a limbii. Repet, nu se mai aprofundează cunoașterea limbii române, ci profesorii fac pe deșteptii în fața studenților, cât de mari teoreticieni sunt ei! Ce de autori anglo-saxoni au citit ei! Și termină studenții facultatea și ajung profesori de limba română, iar ei nu au citit și discutat textele despre limba română ale unor mari spirite românești care au știut să se mire, să se extazieze în fața spectacolului de inteligență și creativitate spirituală pe care îl oferă limba română! Nimeni nu le vorbește de **Expresivitatea limbii române**, a lui Caracostea, o carte cum puține s-au mai scris în lume, despre alte limbi! Au rămas de la Eminescu niște texte interesante, incitante, unele mai ușor de înțeles, altele mai „încifrate”! Nu le discută nimeni la curs sau la seminar! Termină facultatea și nimeni nu te-a pus să comentezi afirmația lui Eminescu, cum că „limba română este stăpâna noastră”! Stăpâna noastră!... Nu-i de colo o asemenea vorbă! Eminescu o explicitează, într-un mod pe cât de subtil, pe tot atâta de adevărat. De la Eminescu au rămas texte foarte importante pentru grămăticii, pentru cei care fac teoria limbii! L-a citat vreodată la curs pe Eminescu vreuna din autoarele Gramaticii Academiei?! Mă îndoiesc!...

Eminescu, în urmă cu aproape 150 de ani a remarcat, a descoperit o regulă interesantă privind flexiunea verbală, o regulă care ar întări ideea că avem în română câteva forme specifice unei „conjugări negative”. Nici până azi grămăticii noștri nu au omologat-o, nu au introdus-o în morfologia verbului. De ce? Pentru că nu l-au citit pe Eminescu! Cele 30-40 de pagini din **Fragmentarium** măcar, dedicate lingvisticii de Eminescu! Așa cum nu au citit nici textele unui Noica sau Mircea Vulcănescu despre limba română!... Texte profunde, care descoperă și argumentează faptul că limba română, ca orice limbă, are un „subtext”, că printre reguli și structuri lingvistice se poate descifra o concepție despre lume, o *forma mentis* specifică celor care se folosesc de regulile și structurile limbii române. Acestea își pun o amprentă subtilă pe gândirea fiecărui român. A identifica această amprentă, inclusiv amprenta lăsată de istoria celor ce au modelat limba română de-a lungul secolelor, nu este ceva interesant?! Bineînțeles că este, ba este chiar lucrul cel mai important, ținta cea mai înaltă a grămăticului! Dar la așa ceva nu poți ajunge reducând limbajul la copăceii dnei Pană!

Doamna Pană este principala autoare a Gramaticii Academiei! Ce-i reproșați?

Lipsa de idei!... O știi de când era studentă. Foarte silitoare! Și atât!... Dar aș putea să spun că o și admir pentru asta. Să poți scrie sute de pagini fără nicio idee mi se pare ceva extraordinar! Nu mă văd în stare de așa ceva! Are toată admirația mea!...

O gramatică trebuie să descrie exact faptele de limbă! Mai mult ce am putea pretinde?

Domnule, în 1990 sau 91 am primit un telefon de la președintele Academiei, mi s-a propus să scriu un proiect de reformă a ortografiei, în principal să stabilesc regulile după care să se scrie când cu Â, când cu Î. M-a bucurat ideea revenirii la Â. Am mulțumit frumos pentru onoare și am spus că un asemenea proiect este mai potrivit să-l scrie un Ion Coteanu sau Grigore Brâncuș!... Trebuie să ne cunoaștem fiecare lungul nasului! Limita competențelor... Așa cum o dovedesc lucrările anterioare și în primul rând a sa **Gramatică transformțională a verbului**, Gabriela Pană nu avea competența pentru o Gramatică a Academiei!... Și a ieșit ce a ieșit! Trebuia să fie prima care să știe că nu i se potrivește asemenea pălărie!

O Gramatică girată de Academie este, mai înainte de toate, o lucrare normativă, care scoate în față niște modele de exprimare pe care le recomandă. Există o tradiție în materie de gramatică: noblețea exemplurilor, a faptelor de limbă comentate. Un autor serios pune în discuție fapte de limbă adunate din textele unor scriitori de prestigiu. Foarte rar apelează la

exemple din vorbirea curentă. Gramatica „noastră”, asta pe care o criticăm, mai are și acest defect: analizează mai ales secvențe imaginate de autorii gramaticii, unele dintre aceste secvențe fiind însă cu totul străine de limba română, adică nu au mai fost rostite vreodată. Iată, de exemplu enunțul *Profesor dau meditații matematică*, este un enunț ce poate fi întâlnit la Mica publicitate. N-are ce căuta într-o gramatică! Nu faci sintaxa unei limbi pe textele telegramelor! Sau al reclamelor. Iată alte enunțuri imposibil de reperat în limba română: *un pietroi cât nici nu l-ai putea clinti din loc, o primă importantă, bolnavi de supărați, un om este muritor, unturile nu sunt toate la fel*. Mata ai auzit vreodată cuvântul *unt* folosit la plural?... Ce să mai zic de unele sintagme de care m-am rușinat să le văd imaginate și analizate în Gramatica Academiei, precum *o fată lesbi!*

Aoleu!

O gramatică trebuie să fie ea însăși un model de limbă literară, de exprimare elevată în limba cercetată, ceea ce, din nou, nu este cazul. Mă opresc la un exemplu, care merită discutat mai pe îndelete, oferind un „cumul” de ineptii:

„Exceptând articolul definit (care este totdeauna enclitic), calitatea de integrator enunțiativ este asumată de determinantul care *precedă* – nemijlocit sau ca prim component al seriei de determinative – centrul substantival al grupului. Prezența în lanț a unui determinant lexical antepus abolește posibilitatea cocurenței cu articolul definit (determinantul enclitic).” Tradusă în limba română această frază ar suna cam așa: „când substantivul articulat hotărât este precedat de un adjectiv, articolul trece la adjectiv: *fata frumoasă / frumoasa fată*.” O regulă bine știută și menționată în toate gramaticile.

Fraza citată este tipică însă pentru păsărească în care este scrisă această gramatică a limbii române! Dar ce m-a surprins și m-a întristat cel mai tare a fost prezența lui *abolește* asta... Cred că în fraza de mai sus este prima oară când se rostește în limba română forma de indicativ prezent a verbului *a aboli*. Onoarea aceasta nu trebuia să i se facă într-un text ca Gramatica Academiei. E de neiertat că este folosită această formă de un lingvist, de un profesor de limba română, iar alți grămăticici, care au citit acest text, în frunte cu tovarășa responsabilă Pană, nu au fost zgâriate la ureche de această vorbă izmenită.

Aici suntem obligați, dacă suntem confrunțați cu asemenea aberație, imposibil de acceptat, să explicăm de ce nu acceptăm acea formă a verbului *a aboli*: „neologismele nu sunt acceptate de azi, pe mâine, cu statutul complet de cuvinte ale limbii române. La verbe, neologismele nu ajung decât târziu, după o îndelungată întrebuițare, să aibă flexiune completă. Un verb ca *a aboli*, deoarece este rar folosit, îl vom întâlni numai la forma de infinitiv, de participiu, de perfect compus, viitor etc. Nu-l vom întâlni la forma de indicativ prezent – *abolește* sau imperfect: *abolea*. Nu mai zic de perfectul simplu!... („*Ce făcuși, domnule președinte? De ce aboliși legea?!*”...) Aceste verbe nu intră la categoria verbelor defective, ci ele ilustrează faptul că adaptarea și adoptarea (sic!) a neologismelor este un proces cu o durată variabilă de la caz la caz.”

Asemenea comentarii lipsesc, adică lipsește încercarea de a înțelege limba română! Repet: **a înțelege** limba română! Când grămăticul face observația că la unele substantive avem două forme de plural (*chibrite-chibrituri*), iar la unele substantive formele respective se deosebesc semantic (*elemenți-elemente, rapoarte-raporturi*), a înțelege limba română înseamnă să adaugi comentariul următor: limba română este astfel pe cale să inventeze un procedeu prin care să deosebească între semnificațiile concrete (*vise*) și semnificațiile abstracte (*visuri*) pe care le poate avea un cuvânt ca *element, raport, creier* etc. (Procedeu nu este chiar inedit, îl găsim și în latină, iar limba română îl moștenește și îl dezvoltă spectaculos! Mai ales în comparație cu celelalte limbi romanice. Greșește Gramatica 2005 când – dacă am înțeles bine, consideră că numai la neologisme apare această posibilitate.)

La un comentariu similar, privind **creativitatea** limbii române, ne obligă și alte fapte de limbă, cum ar fi perechile de verbe de tipul *mă îndoi-mă îndoiesc, curăți-curăța, adevărit-adevărat*, care ilustrează o încercare sau tendință a limbii române de a inova, asupra căreia merită să medităm ca grămătică: este în expansiune acest procedeu sau nu a reușit să se impună și este în pierdere de teren?

Apare această idee în Gramatica de care ocupăm? Nu știu! Nu știu pentru că nu am citit-o din doască în doască. Nu se poate citi decât pe sărite!... Și în niciun caz toată! Dar în vechea, clasică Gramatică a Academiei, apărea foarte des această distincție! Pe care n-o poți face fără să meditezi asupra faptelor de limbă inventariate! Simpla descriere nu este suficientă decât ca punct de plecare. Or, Gramatica 2005 nu este altceva decât un inventar, ea consemnează fapte de limbă, structuri etc., și atât! Niciun efort speculativ, de ridicare deasupra!

Cât privește raportarea la latină sau la spațiul romanic, cât am frunzărit-o eu, Gramatica 2005 ignoră cu totul perspectiva istorică. Și rău face!

Ca să fiu mai clar: de când se face gramatică, nu lipsește din atitudinea grămăticului sentimentul că se ocupă de una dintre instituțiile umane cele mai importante, fără de care omul nu poate fi gândit ca ființă rațională, socială, creativă etc. Adică nu se poate aborda fenomenul lingvistic fără o perspectivă metafizică asupra limbii! Limba nu este un ciripit (l-am citat pe Noica), ci este un „un instrument dătător de învățătură”(apud Platon). E drept, secolul trecut, în a doua sa jumătate, a dezvoltat o metodologie de descriere a limbii fără nicio sensibilitate față de „extralingvistic”! Considerând că mintea vorbitorului, conștiința acestuia, inteligența, sufletul vorbitorului (sic!), sunt extralingvistice!... O aberație! Cercetarea limbii „în sine și pentru sine” este o țintă falsă de vreme ce limba nu există, nu funcționează în sine și pentru sine! Această metodologie, pur descriptivă, a fost lansată pentru uzul unor grămăticăci fără talent, mediocri incapabili să aibă deschidere și înțelegere pentru fenomenul lingvistic în complexitatea sa! Dar din neputința lor de a percepe această complexitate nu putem face concepție, model, metodă!...

Revin la aceeași concluzie: și ca lingvist este nevoie să-ți cunoști limitele. Mai pe românește spus: lungul nasului!... Și să nu-ți iei nasul la purtare ca și când ar fi o podoabă de preț!

Nu sunteți prea aspru? Nu prea este colegială această analiză!

Domnule, ezit de 10 ani să-mi spun părerea despre această lucrare monumentală și perfect inutilă! Dacă aveam vreo adversitate față de persoana autorului, mă grăbeam să fac publică dezamăgirea mea! Colegialitate este ceva la care țin! Dar eu mă simt coleg mai ales cu studenții, cu viitorii profesori. Știu bine cât au suferit studenții – probabil că mai suferă și azi, de pe urma unor profesori fără har, care vor să facă pe savanții în fața studenților, vin la catedră și-și citesc cursul, cu idei numai ale altora, pe care deseori nici nu le înțeleg, dar au pretenția de la studenți să memoreze tot ce au citit ei ex cathedra! Să știe pe dinafară la examen o materie, adică un text, pe care profesorul l-a citit, nu l-a rostit pe dinafară, din capul său! Păcatul acesta este general în învățământul românesc, inclusiv cel liceal!

În cazul de față s-ar potrivi să spun că mă simt coleg în primul rând cu ...limba română, cu cei ce vorbesc această limbă! Limba română este o limbă extraordinar de interesantă! Nu o spun eu, au spus-o alții, care au avut posibilitatea de a o compara cu alte limbi! Specialiști! Mari lingviști, mari scriitori!... Or, despre virtuțile expresive sau intelectuale – sic!, ale limbii române trebuie să dea seama orice gramatică a limbii române! Să-i pună în evidență originalitatea, sau măcar individualitatea. Există lucrări importante despre aceste virtuți ale limbii române! În gramatica de care ne ocupăm nu răzbate nicăieri ecoul acestor lucrări!... Precizez: fiecare limbă este excepțională, grozavă, în felul ei. Cei care studiază o limbă și o descriu au obligația să nu neglijeze **perspectiva excelenței** limbii studiate! Poate greșesc, căci

nu am citit toată lucrarea, dar să faci un capitol despre modul prezumtiv și să nu precizezi că acest mod verbal există numai în limba română mi se pare o... o mișelie!

Mișelie?! Măsurăți-vă cuvintele domnule profesor!

O mișelie, da, domnule! Căci, ca român, ca lingvist român, eu mă simt în largul meu să constat că limba română, adică ante-vorbitorii mei cu câteva secole, mai probabil milenii, au avut de nevoie de acest mod verbal extrem de subtil și l-au inventat! Dovadă de spiritualitate înaltă! De creativitate... Care limbă modernă se mai poate lăuda că a dezvoltat de capul ei un mod verbal inexistent în alte limbi?! Așa ceva nu se poate trece cu vederea, dacă meseria de gramatică o faci cu pasiune, cu patimă pentru limba română, pentru miracolul limbii!... Dacă nu te încercă acest sentiment, n-ai decât să fii un funcționar al cercetării, să numeri vocalele, să ții agenda altora, să încerci să te faci util, dar mai mult de unde, dacă Dumnezeu nu ți-a dat cu ce?!...

Eu am scris o carte despre articol. Teza mea de doctorat! Ca să nu fie discuții, am numerotat ideile cu care pretind că am sporit cunoașterea fenomenului lingvistic. Una din idei este că limba română a creat un articol nemaîntâlnit în alte limbi. L-am numit inițial articol total nedefinit, iar ulterior i-am zis articol **prezumtiv**! E vorba de **vreun, vreo**! Nu-i găsești echivalent în alte limbi! Deși cartea mea este trecută la bibliografie, ideea centrală a cărții nu este consemnată de Gramatica doamnei Pană! O carte citată, dar necită!

Am precizat într-o comunicare făcută în cadrul academic gospodărit de Gabriela Pană că vinovați de acest beteșug al lingvisticii recente sunt colegii noștri americani, în frunte cu marele Chomsky!... Biată Gabriela Pană n-a vrut să-mi publice comunicarea. Norocul ei că și-a revenit, dar tot a reușit, să modifice titlul comunicării, care se numea inițial **Limitele lingvisticii americane**. Sau așa ceva!... Frumos din partea ei! Știe să fie recunoscătoare! Ce se făcea dumneaei fără aceste metode care fac posibilă înseilarea unor texte de sute de pagini fără nicio idee, dar cu mari pretenții de exactitate științifică?!... (Mă refer în acești termeni la **Sintaxa transformțională**... a doamnei!) Exactitatea nu este purtătoare de adevăr!

Lingvisticii americane ce-i reproșați?

Lingvisticii americane care face furori în România printre lingviștii mediocri – mai exact spus printre lingvistele mediocre, i-aș reproșa „lipsa boltei metafizice”! Formulă pe care o preiau de la Nicolae Manolescu... Formulă impropriu folosită de acesta pentru opera unui mare prozator! Dar valabilă în multe alte cazuri!... Pentru mulți autori! Fără **boltire metafizică**, poate că aceasta ar fi formula cea mai fericită! Iată, diferența dintre cele două substantive, **boltă** și **boltire**, poate fi ușor marcată în limba română, dar nu și în alte limbi, mai toate, care nu cunosc infinitivul lung! Subtilitatea acestei distincții este inaccesibilă altor limbi! Asemenea fapte de limbă nu intră în sfera de interes a unei gramatici monumentale a limbii române?! Pariez că Gramatica de care vorbim nu și-a pus problema câștigului dobândit de limba română de pe urma folosirii celor două forme de infinitiv!

Sunt, firește, și situații în care limba română se vedește a fi mai săracă decât alte limbi!... Trebuie și acestea avute în vedere, cu seninătate și fără complexe!... Ținta fiind mereu aceeași: specificul fiecărei limbi!... Despre specificul limbii române eu n-am găsit nimic în Gramatica 2005. Precizez însă: n-am citit-o de-a fir a păr!... Are acest specific: le-a fost ușor s-o scrie autorilor, dar le este imposibil s-o citească celorlalți!

Dacă n-ați citit-o pe de-a întregul, aveți voie să o criticați?

Este riscul meu să vină un coleg și să-mi demonstreze că aceste curențe nu sunt reale! Că la paginile cutare, la capitolul cutare, sunt enumerate particularitățile limbii române care îi dau individualitatea de neconfundat! Măcar să spun eu prostii, iar Gramatica să fie ce trebuie! Să fie deasupra obiecțiilor mele!...

Doamna Gabriela Pană v-a fost ani de zile șefă de catedră! Nu cumva sunteți pornit împotriva ei pentru că ați ieșit la pensie cu gradul de conferențiar? Iar nu de profesor!...

Eu sunt pornit mai degrabă pe cei care au legiferat diferența mare de salariu și pensie între conferențiar și profesor! Mă doare că am pensie mică, altceva nu! Nu știu dacă tot la pensie s-au gândit și Gabriela Pană sau Liviu Papadima atunci când au refuzat să scoată la concurs un post de profesor și pentru mine! Dacă s-au gândit și la pensia mea, considerând că prea mulți bani strică, le fac cunoscut că nu s-au înșelat și că le mulțumesc. Am mare noroc cu pensia, că nu e mai mare și că e atât de mică! Mă obligă să nu-mi cumpăr medicamentele scumpe de care am nevoie și mă obligă astfel să mă tratez empiric, băbește! Să-mi urmez instinctul! Și se pare că am așa ceva și în materie de sănătate! Dacă aș fi avut o pensie mai mare, probabil că aș fi acceptat tratamentul medicamentos recomandat de medici și aș fi făcut astfel o mare prostie. Pot spune că dumnealor Liviu Papadima și Gabriela Pană le datorez ce am mai de preț azi: starea de sănătate! O întrețin fără medicamente, căci sunt prea scumpe pentru pensia mea! Și așa se face că mă simt și mă manifest ca la 40 de ani!

40?!

42, mai exact!

Mulți înainte!

Cum vine asta?!... Eu vreau să mă simt în continuare ca la 40 de ani! Iar dumneata ce-mi urezi? Să mă simt cu mulți ani mai bătrân?!...

Cusurgiu mai sunteți!

Domnule, sunt pur și simplu îndurerat de felul cum sunt tratați studenții la unele materii! Ei vin la facultatea noastră, ca și mine în urmă cu 55 de ani, de dragul limbii române, de dragul literaturii care s-a scris în această limbă!... Când termină liceul ei au acest drag fără să cunoască integral limba română și literatura română! Prima menire a facultății este să-i facă, să-i oblige, să-i stimuleze pe studenți să adâncească cunoașterea limbii române, a literaturii! A limbii române vechi, a dialectelor, a limbii populare... Pe mulți studenți din ultimul an de facultate i-am întrebat denumirea populară a lunilor anului și cei mai mulți n-o știau! În facultate nu se face **cunoașterea limbii române**, ci cunoașterea unor teorii, a unor autori cu o autoritate nevalidată în timp, căci sunt încă în viață!... Și te trezești la un moment dat că înșiși acești autori își abandonează teoriile... Ce vină au avut acei tineri cărora le-ai stricat anii de studenție cu pretenții absurde la examene de coșmar!... Îmi reproșez că am fost numai ironic cu asemenea practici, cu asemenea colege pline de ifose intelectuale. Trebuia, când eram încă activ, să pun mâna pe bici! Să ies fâțiș nu împotriva impostorilor, ci în apărarea studenților, a colegilor mei mai tineri, obligați să învețe prostii, în loc să se împărtășească din nestematele limbii române, să priceapă ce Dumnezeu putea să însemne pentru Emil Cioran, marele performer al limbii franceze, nevoia de a citi zilnic o pagină-două din Biblia lui Șerban Vodă! Nu pentru teologia din text, ci pentru expresivitatea unică a textului românesc. Care lipsește traducerii Bibliei în alte limbi dintre cele cunoscute lui Cioran!...

Dar ce?! Contează un Cioran sau Noica, un Sextil Pușcariu sau Ovid Densusianu, un Hasdeu sau chiar Eminescu pentru specialiștii noștri în limba română contemporană?!... Nu mi-e rușine nici cu colegele de la istoria limbii române!... Colegele am zis!

Sunteți cam misogin!

Nu! Dacă este să discutăm pe îndelete, probabil că ar trebui să începem cu Ion Coteanu și Boris Cazacu! Cu ei și prin ei a început decăderea catedrei de limba română! Ei au tolerat, au acceptat, au încurajat chiar această „deschidere”, această grijă caraghioasă în fond de a fi în pas cu moda fără niciun examen critic, lucid! Nu aveau consistența profesională a unui Graur sau Ivănescu, se simțeau ei că stau pe scaune prea înalte pentru câtă carte știau și acceptau cu prea mare ușurință teribilismele modernității. Moftemele, cum le-am numit, pe urmele unor doamne filoloage de la Editura Științifică. Dînsele făceau această deosebire: cărți cu mofteme și cărți propriu zise, cărți!...

Graur cum a privit aceste curente înnoitoare!

Aceste curente fals înnoitoare!... Mi-aduc aminte cât a fost de mefient față de lingvistica matematică, care a făcut mari ravagii la vremea ei! Dragii mei, ne spunea, studierea limbii cu ajutorul unor formule matematice, unele dintre ele inventate ad hoc, este un capitol al matematicii, nu al lingvisticii!... Matematizarea lingvisticii este interesantă pentru matematicieni, dar nu și pentru grămăticii. Avem nevoie de statistică, de numărătoare, dar numai ca instrument, iar nu pentru a înțelege fenomenul lingvistic!... Mi-aduc bine aminte când, la o ședință de catedră, a zis despre **Sintaxa transformțională** pomenită mai sus, pe care o citise ca teză de doctorat, că nu aduce nimic nou, nu descoperă nici o regulă necunoscută a limbii române, absentă din Gramatica Academiei, aia adevărata, scrisă sub oblăduirea lui Graur!...

Dar Graur avea în spate o operă, era un savant autentic, nu se sfia să intre în contrasens cu moda trecătoare, chiar dacă venea din ditamai America!...

Avea o regulă: nu scria un rând dacă nu avea de spus ceva nou!... Îi aprecia cel mai mult pe studenții care veneau la el să-și facă lucrarea de licență cu un subiect găsit de ei!... Propus de ei.

A ținut mult la dumneavoastră!

Îmi pare rău că nu i-am arătat cât de mult am ținut și eu la dînsul!... M-am sfiit, să nu par lingușitor, cum erau mai toate muierile din preajma lui Cazacu și Coteanu!... Graur nu încuraja nicicum asemenea temenele! Impunea un soi de colegialitate înaltă! Era bucuros când îl contraziceai, firește, cu argumente! Îi plăceau disputele care se puteau isca astfel.

Nu, nu sunt misogin! Ce am spus despre Gabriela Pană se potrivește și altor colege de seama ei sau mai tinere, dar nu și doamnei Guțu, de pildă! Nota bene!

Am avut colegă de catedră pe doamna Elena Slave, ei îi datorez mult, ea m-a luat de mână și m-a dus la Graur! A fost moașa mea, pot zice. N-a scris sute de articole! Dar ei îi datorăm revelația modului prezumtiv, pentru care Noica se arăta recunoscător. Teza dînzei de doctorat a fost despre **Metaforele limbii române!**... O lucrare de mare utilitate pentru cunoașterea limbii române ca ispravă a spiritului românesc! Această carte a trecut pe nedrept nerăsplătită de atenția colegilor care predau limba română!... Și doar le-ar fi fost atât de utilă! Dar ce interes pot stârni metaforele limbii române?!...

Altă colegă, doamna Lucia Wald, o veritabilă savantă. Clasicistă și bună teoreticiană a limbii, pe linia lui Alexandru Graur! Indo-europenistă! Dintre toate doamnele cu care am fost coleg,

merita cel mai mult jilțul academic!... Nu premiul Academiei, ci titlul de academician. De ce nu l-a primit? Am o explicație, aparent surprinzătoare: pentru că este evreică... Nu-și ascunde evreitatea, ci o onorează. Așa cum nu se întâmplă cu alți evrei sau evreice din Acadmie! Zic unii că ar fi prea mulți evrei în Acadmia Română!... Nu-mi pot da seama dacă își merită acest titlu, dar este sigur că Lucia Wald și-l merita cu prisosință!

Și atunci?

Nu merg mai departe! Dacă am să pot, o să mă interesez care este explicația oficială. Dacă există vreuna!... Lucia Wald a fost cam severă cu mine. M-a cam ținut din scurt, să nu-l fac de rușine pe Graur, care-și pusese obrazul pentru mine când m-au angajat la Universitate, deși nu aveam dosar curat!... De câteva ori știu că l-am dezamăgit! Dar una peste alta, aș zice că m-a avut la inimă, i-a plăcut neconformismul meu!

Puteți da un exemplu?

Păi, în 1980 m-a chemat Graur la el, la Editura Academiei, să mă întrebe de cotizația la sindicat, de ce nu mai vreau s-o plătesc! Se făcuse un an de când refuzam cu ostentație să mai dau obolul la sindicat! Și toți colegii comentau în fel și chip. I-am explicat maestrului nostru de ce nu mai plătesc, m-a ascultat aproape amuzat, iar în final a fost de acord cu mine. Așa că eu nu am plătit sindicatul până în 1990!... Alexandru Sincu era încântat la Paris de „disidența” mea.

Și care a fost motivul dumneavoastră?

Eh, cu altă ocazie, când vom vorbi și de cealaltă jumătate a catedrei de limba română: istoria limbii. Să fim sănătoși să ne mai vedem!

A consemnat B. Ș.

5 iunie 2015

